

اثر کیفیت حسابرسی و تغییر حسابرس بر بازار سرمایه

سید حسین علوی طبری

دانشیار دانشگاه الزهراء (س)

نازنین بشیری منش

دانشجوی دکترا دانشگاه الزهراء (س) و عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور

تاریخ دریافت: ۹۱/۱۰/۱۹ تاریخ پذیرش: ۹۲/۱/۲۰

چکیده

استقلال واقعی حسابرس قابلیت اتکا گزارشهای مالی شرکت را افزایش می دهد و سرمایه گذاران را در اتخاذ تصمیمات منطقیاری می دهد. ایفای نقش حسابرسی مستلزم ارائه خدمات با کیفیت بیشتر می باشد که از مهمترین عوامل آن استقلال و تخصص حسابرس بشمار می آید. لذا انتخاب و تغییر حسابرس بر کیفیت حسابرسی و در نتیجه تصمیمات سرمایه گذاران و سایر فعالان بازار سرمایه تاثیر می گذارد. در این تحقیق واکنش سرمایه گذاران به کیفیت حسابرسی و تغییر حسابرس در بورس اوراق بهادار تهران بررسی می شود. بدین منظور شرکتهایی که در طی سالهای ۱۳۸۶-۱۳۸۹ تغییر حسابرس را تجربه نموده اند مورد آزمون قرار گرفتند. نتایج تجربی نشان می دهد، کیفیت حسابرس و تغییر به حسابرسان بزرگتر اثر مثبتی بر ضریب واکنش سود برای شرکتهای دارای سود غیر عادی مثبت (منفی) دارد و تغییر به حسابرسان کوچکتر اثر منفی بر ضریب واکنش سود برای شرکتهای دارای سود غیر عادی مثبت (منفی) دارد. تغییر به حسابرس بزرگتر کیفیت بالای سود را نشان می دهد و منجر به واکنش بیشتر سرمایه گذاران به تغییرات مثبت سود و افزایش قیمت و کاهش کمتر قیمت در صورت تغییرات منفی سود می شود. بطور مشابه تغییر به حسابرس کوچکتر می تواند بیانگر کیفیت پائین سود باشد و منجر به پاسخ منفی به بازار گردد. بطور کلی، در بازار سرمایه ایران اطلاعات درباره شرکت حسابرسی برای سرمایه گذار با ارزش تلقی می شود.

واژه‌های کلیدی: کیفیت حسابرسی، تغییر حسابرس، ضریب واکنش سود، کیفیت سود.

۱- مقدمه

لین و همکارانش (۲۰۰۹) براساس یافته های تحقیقات تجربی شان نشان دادند، کیفیت حسابرسی و تغییر حسابرس اطلاعات با ارزشی در توضیح تغییرات بازده سهام در بازارهای مالی در حال توسعه می باشند. بازار سرمایه کشورهای در حال توسعه از کارایی بالایی برخوردار نمی باشد، محیط اطلاعاتی و فضای قانون گذاری در سطح ضعیفی قرار دارد و اغلب سرمایه گذاران آگاهی کافی برای تحلیل اطلاعات مالی ندارند. در این محیط توجه اصلی سرمایه گذار به صورتهای مالی حسابرسی شده می باشد. این تحقیق به دنبال پاسخ به این سوال است که آیا حسابرسان مستقل می توانند ارزش افزوده ای برای بازار سرمایه ایران داشته باشند. ارزش نهائی فعالیت حسابرسی در کمک به استفاده کننده برای تشخیص کیفیت اطلاعات دریافت شده می باشد، از اینرو استفاده کنندگان اطلاعات می بایست صلاحیت حسابرس را پذیرفته تا به اظهار نظر او اعتماد کنند و در شرایطی که اطمینان استفاده کنندگان جلب نشود هدفهای حسابرسی به صورت کامل تحقق نمی یابد.

۲- مبانی نظری پژوهش

مدیریت سود و کیفیت حسابرسی

مدیریت سود به عنوان فرآیند برداشتن گامهای آگاهانه در محدوده اصول پذیرفته شده حسابداری برای رساندن سود گزارش شده به سطح سود مورد نظر تعریف شده است، که عمل نزدیک کردن سود گزارش شده به سطح سود هدف از طریق دستکاری حسابداری انجام می گیرد (ملانظری و کریمی زند، ۱۳۸۶). مقاصد و انگیزههایی که باعث مدیریت سود شده، در ادبیات حسابداری بسیار زیاد هستند از جمله آنها می توان دریافت پاداش های مدیریتی، کاهش هزینه های سیاسی افزایش ارزش شرکت و جذب سرمایه را نام برد. مدیریت سود در صورتی که برای غیر واقع نشان دادن عملکرد عملیاتی شرکت با استفاده از ثبتهای حسابداری مصنوعی تغییر برآوردها از سطح معقول صورت گیرد، نامطلوب است. گاهی اوقات مدیریت سود خوب رخ می دهد که در آن مدیریت اقداماتی را در جهت تلاش برای ایجاد عملکرد مالی با ثبات (با استفاده از تصمیمات قابل قبول و

کیفیت افشاء اطلاعات مالی شرکتها بعد از رسوایی های مالی اوایل سال ۲۰۰۰ در شرکتهایی همچون انرون و ورلد کام بسیار مورد توجه قرار گرفت. افزایش کیفیت افشاء شفافیت اطلاعات مالی شرکتها را بهبود داده و سرمایه گذاران را در ارزیابی بهتر عملکرد شرکت یاری می دهد. حسابرسان با ایفای وظیفه اعتباردهی به صورتهای مالی به سرمایه گذاران کمک می کنند تا از منصفانه بودن اطلاعات مندرج در صورتهای مالی و قابلیت اتکاء آنها اطمینان حاصل کنند. لذا استقلال حسابرس و کیفیت کار حسابرسی که به عنوان عوامل کلیدی در تهیه گزارش حسابرسی قلمداد می شود، مورد توجه سرمایه گذاران خواهد بود. یافته های مطالعات متعددی نشان می دهد، کیفیت حسابرسی با تصمیمات سرمایه گذاران و سایر فعالان بازار سرمایه در ارتباط می باشد.

یکی از راهبردهای مورد توصیه مراجع حرفه ای و بورس های اوراق بهادار اغلب کشورها برای حل مساله استقلال حسابرسان و افزایش کیفیت خدمات حسابرسی، چرخش موسسات حسابرسی بوده است. فرآیند چرخش موسسات حسابرسی به معنای تغییر حسابرس پس از انجام چند دوره حسابرسی است که بر اساس مقررات با تصمیم مجامع عمومی آن شرکت انجام می شود. الزام سازمان بورس و اوراق بهادار تهران به تغییر حسابرس شرکتهای مسلماً ناشی از نگرانی دست اندرکاران و مسئولان بازار سرمایه در مورد استقلال، کیفیت حسابرسی و... است.

بنا بر تبصره ۲ ماده ۱۰ دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس مصوب ۸/۵/۸۶ شورای عالی بورس، مؤسسات حسابرسی مجاز نیستند بعد از گذشت چهارسال، دوباره سمت حسابرس مستقل و بازرس قانونی شرکت واحدی را بپذیرند (قانون بازار سرمایه) در بازار سرمایه سود یکی از متغیرهای کلیدی برای توضیح تغییرات بازده سهام تلقی می شود. در مطالعات بازار سرمایه، محتوای اطلاعاتی سایر متغیرهای اطلاعاتی شرکت نیز بر حسب رابطه با بازده سهام ارزیابی می گردد. محققانی چون دوپاچ و همکارانش (۱۹۸۶)، تنو (۱۹۹۲)، پیتمن و فورتین (۲۰۰۴)، فلیکس و همکارانش (۲۰۰۵) و

همکارانش (۲۰۰۲) دوره تصدی حسابررس را معیاری برای کیفیت حسابررسی قلمداد می کند. وی معتقد است؛ حسابرسان با دوره تصدی بالا در شرکت، آگاهی و شناخت بیشتری نسبت به محیط فعالیت، کنترل‌های داخلی و سیستم حسابداری شرکت دارند. این مزیت اطلاعاتی، حسابررس را در کشف مدیریت سود و سایر فعالیت‌های غیرقانونی شرکت یاری می دهد. برخی دیگر همچون گوش و مون (۲۰۰۵) بر این باورند که تعاملات طولانی مدت حسابررس و صاحبکار منجر به کاهش استقلال حسابررس و کیفیت حسابررسی می گردد. گروهی دیگر دفعات انتشار گزارش مردود و مشروط حسابررس را به عنوان معیاری از کیفیت حسابررسی تلقی می کنند. حسابرسانی که خدمات با کیفیت بالا عرضه می کنند، دفعات انتشار گزارش‌های مردود و مشروط بیشتری دارند زیرا نگران از دست رفتن فرصت‌های حسابررسی صاحبکاران خود نیستند، در حالیکه در شرکت‌های حسابررسی با کیفیت پائین، دفعات انتشار گزارش‌های مردود و مشروط کمتر است. با این وجود، اغلب محققین معتقدند اندازه شرکت حسابررسیا نام تجاری آن می تواند معیار مناسبی برای کیفیت حسابررسی تلقی گردد. نمازی و همکاران (۱۳۹۰) از دومعیاری اندازه حسابررس و دوره تصدی حسابررس برای تعیین کیفیت حسابررسی استفاده کردند و دریافتند بینمدیریت سود و اندازه حسابررس رابطه مثبت ولی غیر معنی دار و بین مدیریت سود و دوره تصدی حسابررس رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد.

تغییر حسابررس و واکنش بازار

یافته های برخی تحقیقات نشان می دهد، حسابررسی با کیفیت بالا مانع از دستکاری ارقام تعهدی توسط مدیریت می شود. مدیریت شرکت برای دستیابی به سود مورد نظر از طریق دستکاری ارقام حسابداری ممکن است اقدام به تغییر حسابررسی با کیفیت کمتر نماید تا از اختیارات بیشتری برای دستکاری ارقام تعهدی و تعدیل سود قابل گزارش برخوردار باشد. همچنین در شرایطی که حسابررس گزارش‌های مردود و مشروط منتشر می کند، احتمال زیادی وجود دارد که مدیریت اقدام به تغییر حسابررس نماید، یعنی تغییر از حسابررس با کیفیت بالا به

داوطلبانه) انجام می دهد. برخی افراد باور دارند که چنین عملی، تصمیم‌گیری را خدشه دار می‌نماید و کیفیت سود را کاهش می‌دهد.

تحقیقات متعددی موید بر اعمال مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. (نوروش و همکاران (۱۳۸۴)، مشایخی و صفری (۱۳۸۵) و خدادادی و جانی (۱۳۹۰)). یکی از مکانیزم های اصلی کنترل و کشف مدیریت سود در بازار سرمایه، حسابرسان مستقل می باشند. ارزش افزوده حسابررسی متشکل از دو بعد است. بعد کنترل و بعد اعتبار بخشی. از دیدگاه اعتبار بخشی، حسابررسی بر اعتبار اطلاعات می افزاید؛ زیرا استفاده کنندگان می توانند مطمئن باشند که عوامل کنترلی بر فرایند گزارشگری حاکم و باعث بهبود کیفیت اطلاعات شده است و در نتیجه استفاده کنندگان و استفاده آنان از اطلاعات حسابداری به شکوفایی کامل ارزش نهفته اطلاعات حسابداری منجر می شود. سرمایه گذاران با توجه به پیچیدگی اطلاعات حسابداری و آگاهی از اینکه مدیران با دستکاری ارقام تعهدی، سود حسابداری را در راستای تحقق منافع خود مدیریت می کنند، به صورتهای مالی حسابررسی شده و گزارش حسابررس درباره مطلوب بودن صورتهای مالی از تمام جنبه های حائز اهمیت اتکا می کنند. مطالعات تجربی نشان داده است، توانایی حسابررس در شناسایی روشهای مدیریت سود، آگاهی نسبت به سطح تعهدات در شرکت‌های هم صنعت شرکت مورد رسیدگی و در خود آن شرکت متوجه کیفیت فرایند اجرای حسابررسی می باشد. هرچه کیفیت حسابررسی در سطح بالاتری باشد، میزان مدیریت سود کمتر، کیفیت سود و قابلیت اتکا صورتهای مالی بالاتر خواهد بود. (بکر و همکاران (۱۹۹۸)، چان و ونگ (۲۰۰۲)، بدارد و جانسون (۲۰۰۴)، کرمی و همکاران (۱۳۹۰)). کیفیت حسابررسی از منظر محققان مختلف براساس معیارهای متنوعی شناسایی شده است. برای مثال یافته هاییدی آنجلوا (۱۹۸۱) و لینوکس (۱۹۹۹) نشان داد، کیفیت حسابررسی با اندازه شرکت حسابررسی رابطه مثبتی دارد. شرکت‌های حسابررسی بزرگ منابع بیشتری در اختیار دارند و خدمات حسابررسی را بهتر از شرکت‌های حسابررسی کوچک ارائه می دهند. جانسون و

حسابرس با کیفیت پائین. زیرا دریافت اظهار نظر مردود یا مشروط تاثیر منفی بر قیمت سهام شرکت داشته و تامین وجوه مورد نیاز برای فعالیت شرکت را مختل می کند. بنابراین، انتخاب یا تغییر حسابرس بر کیفیت حسابرسی تاثیر داشته که دیدگاه سرمایه گذار درباره قابلیت اتکا صورتهای مالی را تحت تاثیر قرار می دهد. هرچه کیفیت حسابرسان انتخابی شرکت کمتر باشد، قابلیت اتکاء صورتهای مالی کمتر و محتوای اطلاعاتی ارقام حسابداری گزارش شده کمتر خواهد بود. تغییر حسابرس به احتمال قوی مدیریت سود در گزارشهای مالی و کیفیت پائین سود گزارش شده را نشان می دهد. چنی و فیلیپیچ (۲۰۰۲) دریافتند، هنگامی که تغییر حسابرس شرکت از ۵/۴ شرکت بزرگ حسابرسی به سایر شرکتهای حسابرسی به بازار سرمایه اعلام می شود، بازار کاهش قیمت سهام و بازده بازار را نشان می دهد زیرا سرمایه گذاران انتظار دارند محتوای اطلاعاتی سود گزارش شده کاهش یابد. تغییر حسابرس بعد از انتشار اظهار نظر حسابرس خبر بد برای بازار تلقی می شود زیرا انگیزه مدیر برای انتصاب حسابرس جدید را دریافت اظهار نظر مقبول از حسابرسی با کیفیت کمتر را نشان می دهد. چن و همکارانش (۲۰۰۱) دریافتند رابطه منفی بین اظهار نظر مشروط و بازده بازار وجود دارد.

کیفیت سود بر اساس واکنش بازار به سود گزارش شده شرکتها آزمون می شود. برخی تحقیقات بازار سرمایه ضریب واکنش سود را مورد استفاده قرار می دهند تا برای آزمون واکنش بازار به سود گزارش شده یا کیفیت حسابرسی و تغییر حسابرس بکاربرند. ضریب واکنش سود ارتباط بین بازده بازار و تغییرات سود را نشان می دهد و به عنوان ضریب رگرسیون بازده غیر عادی با تغییرات سود برآورد می گردد. ضریب واکنش سود معیاری از میزان واکنش قیمت سهام به اخبار جدید سود می باشد. هلساسون و ورکچیا (۱۹۸۸) نشان دادند، رابطه مثبتی بین میزان واکنش قیمت سهام و کیفیت اطلاعات حسابداری وجود دارد که کیفیت اطلاعات حسابداری رابطه مثبتی با کیفیت حسابرسی دارد. (نلسون و همکاران (۲۰۰۲) و گوش و مون (۲۰۰۵)). تئو و ونگ (۱۹۹۳) و بالسام و همکارانش (۲۰۰۳) بیان کردند که پاسخ سرمایه

گذاران به اخبار سود به کیفیت و قابلیت اتکا سود گزارش شده بستگی دارد. تئو ونگ (۱۹۹۳) فرض کردند، سرمایه گذاران صورتهای مالی شرکتهایی که با ۸ بزرگ حسابرسی (شرکتهای حسابرسی با کیفیت بالا) شده اند را دارای کیفیت و قابلیت اتکا بیشتر می دانند. در نتیجه واکنش قیمت سهام به سود غیر منتظره شرکتهای حسابرسی شده توسط ۸ بزرگ بیش از سایرین خواهد بود. در رابطه با این فرضیه آنها دریافتند که ضریب واکنش سود شرکتهای حسابرسی شده توسط ۸ بزرگ بطور قابل ملاحظه ای بالاتر از دیگر شرکتها می باشد. نتایج مشابهی در تحقیقات کرشنان (۲۰۰۳)، فلیکس و همکارانش (۲۰۰۵) و ویو (۲۰۰۶) نشان داد شرکتهای حسابرسی شده توسط شرکتهای بزرگ حسابرسی دارای ارزش بیشتری از منظر سرمایه گذار بوده و ضریب واکنش سود بالاتری دارند. بولو و همکاران (۱۳۸۹) نشان می دهند، تغییر حسابرس مستقل بر رتبه شفافیت اطلاعاتی شرکتهای و تعدیلات سنواتی تاثیری ندارد.

۳- فرضیات پژوهش

مهمترین نقش حسابرسان برای فعالان بازار سرمایه و سرمایه گذاران اطمینان بخشی نسبت به اطلاعات ارائه شده توسط مدیر می باشد. صورتهای مالی حسابرسی شده توسط شرکتهای حسابرسی دارای کیفیت بالا از قابلیت اتکا بیشتری برخوردار هستند و ارزش واقعی شرکت را بهتر منعکس می کنند. همانطور که قبلا ذکر شد، یکی از مهمترین معیارهای کیفیت حسابرسی، اندازه موسسه حسابرسی می باشد. نتایج تجربی تحقیقات مختلف نشان می دهد، شرکتهای حسابرسی بزرگ، خدمات حسابرسی با کیفیت بالا و اطمینان بخشی بیشتری به سرمایه گذار در باره صورتهای مالی شرکت مورد حسابرسی ارائه می دهند. تئو و ونگ (۱۹۹۳) و بالسام و همکارانش (۲۰۰۳) دریافتند، کیفیت حسابرسی با میزان مدیریت سود رابطه معکوس و با ضریب واکنش سود رابطه مثبت دارد. آنها معتقدند که اخبار سود منجر به واکنش بیشتر قیمت سهام خواهد شد؛ هنگامی که سرمایه گذاران سود گزارش شده را از کیفیت و قابلیت اتکا بیشتری برخوردار بدانند. در شرکتهایی که دارای سود غیر منتظره مثبت هستند و

توسط شرکتهای حسابرسی بزرگ حسابرسی شده اند، سرمایه گذاران سود گزارش شده را محافظه کارانه تر ارزیابی می کنند و واکنش بیشتری نسبت به اعلام سود این شرکتهای خواهند داشت. در نتیجه ضریب واکنش سود برای شرکتهای حسابرسی شده توسط شرکتهای بزرگ حسابرسی بالاتر است. اثر سود غیر منتظره بر ضریب واکنش سود شرکتهای حسابرسی شده توسط حسابرسان کوچک منفی خواهد بود. به منظور آزمون اثر کیفیت حسابرسی بر ضریب واکنش سود، فرضیه زیر مطرح می شود:

فرضیه اول: در شرکتهای با سود غیر منتظره مثبت (منفی) که توسط شرکتهای حسابرسی بزرگ حسابرسی شده اند؛ ضریب واکنش سود نسبت به شرکتهای که توسط شرکتهای حسابرسی کوچک حسابرسی شده اند بیشتر (کمتر) است.

عدم تقارن اطلاعاتی منجر به تقاضا برای افزایش اثربخشی راهبری شرکتی و مکانیزم های گزارشگری مالی می شود تا از این طریق قابلیت اتکا صورتهای مالی افزایش یابد. انتخاب حسابرسان دارای کیفیت بالا می تواند گام مثبتی در این راستا باشد. کیفیت حسابرسی درباره ارزش اطلاعاتی حسابرسان و سطح اطمینان بخشی صورتهای مالی علامت دهی می کند. این مساله درباره تغییر حسابرسان نیز صدق می کند. هنگامی که شرکت حسابرسان خود را تغییر می دهد این تغییر می تواند به حسابرسان دارای کیفیت بالا و یا حسابرسان با کیفیت پایین صورت گیرد. در صورت تغییر به حسابرسان با کیفیت بیشتر؛ سرمایه گذاران آن را به عنوان عدم تمایل مدیر برای دستکاری ارقام حسابداری و مدیریت سود تفسیر می کند. بالعکس، در صورت تغییر به حسابرسان با کیفیت کمتر، سرمایه گذاران با توجه به سازش پذیری بیشتر حسابرسان با کیفیت کمتر امکان دستکاری اقلام صورتهای مالی و افزایش سود گزارش شده توسط مدیر را انتظار دارد. لذا هنگامی که تغییر حسابرسان در جهت افزایش کیفیت حسابرسان رخ می دهد، انتظار می رود بازار عکس العمل مثبت نشان داده و ضریب واکنش سود برای این شرکتهای با وجود اخبار خوب سود بالاتر باشد. هنگامی که تغییر حسابرسان به حسابرسان دارای کیفیت کمتر رخ می دهد،

بازار ضریب واکنش سود بیشتری برای شرکتهای دارای اخبار بد و ضریب واکنش سود کمتری برای شرکتهای دارای اخبار خوب خواهد داشت. به منظور آزمون اثر تغییر حسابرسان بر ضریب واکنش سود فرضیات زیر مطرح می گردد:

فرضیه دوم: در شرکتهای دارای سود غیر منتظره مثبت (منفی)، شرکتهایی که تغییر به حسابرسان بزرگتر داشتند از ضریب واکنش سود بیشتری (کمتری) برخوردار می باشند.

فرضیه سوم: در شرکتهای دارای سود غیر منتظره مثبت (منفی)، شرکتهایی که تغییر به حسابرسان کوچکتر داشتند از ضریب واکنش سود کمتری (بیشتری) برخوردار می باشند.

۴- روش شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر، توصیفی از نوع مقایسه ای اکتشافی است. برای جمع آوری داده ها از روش کتابخانه ای و برای آزمون فرضیات از آزمون های استنباطی آماری استفاده شده است.

جامعه آماری این تحقیق تمام شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که از ابتدای سال ۱۳۸۶ تا ۱۳۸۹ در بورس فعال بوده اند. تعداد شرکتهای فعال در بورس تهران در ابتدای سال ۱۳۸۶ حدود ۴۳۰ شرکت بوده است. برای انتخاب نمونه آماری، که نماینده مناسبی برای جامعه آماری مورد نظر باشد در ابتدا شرکتهای جامعه آماری مورد بررسی قرار گرفت و شرکتهایی که ویژگیهای زیر را نداشتند از نمونه حذف شد.

- (۱) شرکت جزء شرکتهای واسطه گری مالی نباشد.
- (۲) پایان سال مالی شرکت آخر اسفند باشد.
- (۳) شرکت در طول دوره تحقیق، تغییر سال مالی نداشته باشد.
- (۴) در طی دوره تحقیق، شرکت وقفه معاملاتی بیش از شش ماه نداشته باشد.
- (۵) شرکت تغییر حسابرسان را تجربه کرده باشد.
- (۶) اطلاعات مورد نیاز در مورد اینگونه شرکتهای محدود قلمرو زمانی تحقیق در بانکهای اطلاعاتی در دسترس باشد.

OPI= اگر شرکت در سال t اظهارنظر مشروط یا مردود از حسابرس دریافت کرد؛ یک و در غیر این صورت صفر
 MB= نسبت ارزش بازار سهام شرکت به ارزش دفتری در پایان سال قبل
 ABBETA= قدر مطلق بتا به عنوان ریسک شرکت

با توجه به مجموع شرایط یاد شده تعداد ۱۵۶ مشاهده شرکت- سال به عنوان نمونه آماری انتخاب شد. به منظور آزمون فرضیات تحقیق لازم است، مشاهدات بر حسب سود غیر منتظره به دو دسته تغییرات مثبت و منفی تقسیم شوند.

۵- مدل پژوهش و متغیرهای آن

مدل فوق عواملی نظیر اظهار نظر حسابرس، رشد و ریسک شرکت که ممکن است بر ضریب واکنش سود اثرگذار باشد، کنترل می نماید. دوپاچ و همکارانش (۱۹۸۶) و فرانسیس و کریشان (۱۹۹۹) دریافتند، اظهار نظر حسابرس با واکنش قیمت سهام رابطه منفی دارد. شواهد تجربی تحقیق چن و همکارانش (۲۰۰۱) نشان داد، رابطه منفی بین گزارش مشروط حسابرس و واکنش بازار در بورس شانگ های چین وجود دارد. علاوه بر این، چن و همکارانش (۲۰۰۵) دریافتند، شرکتی که اظهار نظر مشروط از حسابرس خود دریافت کرده اند تمایل به تغییر آن در دوره های بعد دارند. لذا اظهار نظر حسابرس در این مدل کنترل شده است.

همانطور که قبلاً ذکر شد، کیفیت حسابرسی و تغییر حسابرس رابطه معکوس با ضریب واکنش سود بر حسب علامت سود غیر منتظره دارد. لذا تمام مشاهدات تحقیق بر حسب علامت سود غیر منتظره به دو دسته تقسیم شدند. با توجه به اینکه نقش تحلیل گران در بازار سرمایه ایرن پررنگ و محسوس نیست، از مدل گام تصادفی در اجرای آزمون ها استفاده شده است. طبق مدل گام تصادفی، سود سال بعد به عنوان سود مورد انتظار تلقی می شود. در نتیجه سود غیر منتظره از تفاوت سود سال جاری با سود سال قبل حاصل می شود. به منظور حذف اثر اندازه شرکت، سود غیر منتظره با ارزش بازار سهام تعدیل می شود. در این تحقیق، بمنظور آزمون فرضیات تحقیق از مدل بکار رفته در تحقیق لین و همکارانش (۲۰۰۹) به شرح زیر استفاده شده است:

$$CAR = \beta_0 + \beta_1 \Delta E + \beta_2 T6 * \Delta E + \beta_3 SU * \Delta E + \beta_4 SD * \Delta E + \beta_5 OPI + \beta_6 OPI * \Delta E + \beta_7 MB * \Delta E + \beta_8 ABBETA * \Delta E + \varepsilon$$

که در آن:

CAR= بازده غیر عادی که از تفاوت بازده شرکت در روز اعلام سود (روز صفر) و روز بعد (روز یک) حاصل می شود.

DE = سود غیر منتظره سالانه، تفاوت سود سال t با سود

سال t-1 تقسیم بر ارزش بازار سهام در سال t

T6= اگر حسابرس شرکت در سال t یکی از ۶ حسابرس

بزرگ باشد؛ یک و در غیر این صورت صفر

SU= اگر شرکت در سال t تغییر به حسابرس بزرگتر

دارد؛ یک و در غیر این صورت صفر

SD= اگر شرکت در سال t تغییر به حسابرس کوچکتر

دارد؛ یک و در غیر این صورت صفر

شواهد تجربی مطالعات گوش و همکارانش (۲۰۰۵) و ارتیمور و همکارانش (۲۰۰۳) نشان داد، ضریب واکنش سود برای شرکتی در حال رشد بطور قابل ملاحظه ای بیشتر از شرکتی فاقد رشد می باشد. این یافته ها نشان می دهد، سرمایه گذاران اهمیت بیشتری برای سود شرکتی در حال رشد قائل هستند. مدل تنزیل سود سهام فرض می کند، قیمت سهام و ریسک بطور منفی با یکدیگر رابطه دارند؛ زیرا هرچه نرخ ریسک شرکت بیشتر باشد قیمت سهام کمتری حاصل خواهد شد. بنابراین، نسبت ارزش بازار سهام به ارزش دفتری آن برای کنترل رشد شرکت بکار رفته است. یافته های تحقیقات تجربی درباره ضریب واکنش سود، نظیر کولینز و کوتاری (۱۹۸۹) و استون و زمیسکی (۱۹۸۹) نشان می دهد، ضریب واکنش سود با ریسک شرکت بطور منفی در ارتباط است. هرچه ریسک شرکت بیشتر باشد، ضریب واکنش سود کمتر خواهد بود. لذا از قدر مطلق بتا شرکت به عنوان معیار ریسک در مدل استفاده شده است. بنابراین انتظار می رود، برای شرکتی دارای سود غیر منتظره ضرایب β_5 ، β_6 و β_8 منفی و β_7 مثبت باشد. در

حالی که برای شرکت‌های علامت 7β و 8β برای این شرکتها قابل پیش بینی نمی باشد.

۶- نتایج پژوهش

۶-۱- آمار توصیفی

در جدول (الف) ۱ و ۲ به ترتیب آمار توصیفی و همبستگی متغیرهای تحقیق برای شرکت‌های دارای سود غیر منتظره مثبت و منفی ارائه شده است. از کل مشاهدات تحقیق در حدود ۵۰ درصد دارای سود غیر منتظره مثبت و ۵۰ درصد دارای سود غیر منتظره منفی می باشند. مشاهدات تحقیق نشان می دهد، طی سه سال اخیر حدود ۱۱ درصد شرکت‌های دارای سود غیر منتظره مثبت توسط حسابرسان بزرگ حسابرسی شده اند و ۴۰ درصد آنها اظهار نظر مقبول دریافت نموده اند. در شرکت‌های دارای سود غیر منتظره منفی حدود ۲۰ درصد توسط حسابرسان بزرگ حسابرسی شده اند و ۳۵ درصد آنها اظهار نظر مقبول دریافت نموده اند. بازده غیر عادی

بازار در این بازه زمانی بین ۹/۶۴- و ۱۰/۳۲ می باشد. براساس نسبت های بدست آمده احتمال دریافت اظهار نظر مقبول در شرکت‌های دارای سود غیر منتظره مثبت بیش از شرکت‌های دارای سود غیر منتظره منفی می باشد. نتایج جداول (ب) ۱ و ۲ همبستگی متغیرها را به ترتیب در شرکت‌های دارای سود غیر منتظره مثبت و منفی نشان می دهد. همانطور که مشاهده می شود در شرکت های دارای سود غیر منتظره مثبت بازده غیر عادی با ΔE (سود غیر منتظره) و SU (تغییر به حسابررس بزرگتر) رابطه مثبت و معناداری و با ABBETA رابطه منفی و معناداری دارد. همبستگی بین متغیرهای مستقل تحقیق بالا نبوده و بیش از ۰/۴۱۱ نمی باشد. در شرکت‌های دارای سود غیر منتظره منفی بازده غیر عادی با ΔE و SU رابطه مثبت و معناداری دارد. همبستگی بین متغیرهای مستقل تحقیق بالا نبوده و بیش از ۰/۲۳۸ نمی باشد. بنابراین، مشکل همبستگی بین متغیرها در این مدل وجود ندارد.

جدول (الف) ۱. آمار توصیفی متغیرهای مدل برای شرکت‌های دارای سود غیر منتظره مثبت

متغیر	حد اقل	حد اکثر	میانگین	انحراف معیار	تعداد مشاهدات
CAR	-۹/۶۴	۳/۲۲	۲/۶۱	۸/۰۹	۶۴
ΔE	۰/۰۰	۰/۷۵	۰/۲۰	۰/۴۰	۶۴
T6	۰/۰۰	۱/۰۰	۰/۰۹	۰/۲۹	۶۴
SU	۰/۰۰	۱/۰۰	۰/۱۱	۰/۳۱	۶۴
SD	۰/۰۰	۱/۰۰	۰/۹۱	۰/۲۹	۶۴
OPI	۰/۰۰	۱/۰۰	۰/۶۱	۰/۴۹	۶۴
MB	-۱۰/۳۱	۳۰/۳۰	۲/۸۷	۴/۴۶	۶۴
ABBETA	-۰/۲۴	۳/۷۷	۰/۷۵	۰/۸۳	۶۴

جدول (ب) ۱. ماتریس همبستگی متغیرهای تحقیق

	CAR	ΔE	T6	SU	SD	OPI	MB	ABBETA
CAR	۱/۰۰۰							
ΔE	۰/۳۵۱**	۱/۰۰۰						
T6	۰/۱۶۵**	۰/۰۲۰	۱/۰۰۰					
SU	۰/۱۸۴**	-۰/۰۴۰	۰/۳۱۸**	۱/۰۰۰				
SD	۰/۱۶۵	۰/۰۲۰	-۰/۰۸۰**	-۰/۲۱۸**	۱/۰۰۰			
OPI	۰/۲۷۳*	۰/۰۷۰	۰/۱۴۸	۰/۱۷۸	-۰/۱۴۸	۱/۰۰۰		
MB	-۰/۰۷۷	۰/۱۸۸	۰/۴۱۱**	۰/۳۹۸**	-۰/۴۱۱**	۰/۰۲۷	۱/۰۰۰	
ABBETA	-۰/۲۳۸**	-۰/۰۶۹	۰/۱۰۴	۰/۰۶۲	-۰/۱۰۴	۰/۱۸۶	-۰/۰۲۶	۱/۰۰۰

جدول (الف) ۲. آمار توصیفی متغیرهای مدل برای شرکتهای دارای سود غیر منتظره منفی

متغیر	حد اقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار	تعداد مشاهدات
CAR	-۴/۵۰	۱۰/۳۲	-۲/۳۴	۶/۸۶	۶۲
ΔE	-۲۱/۰۴	۰/۰۰	-۰/۵۴	۲/۶۶	۶۲
T6	۰/۰۰	۱/۰۰	۰/۲۱	۰/۴۱	۶۲
SU	۰/۰۰	۱/۰۰	۰/۲۴	۰/۴۳	۶۲
SD	۰/۰۰	۱/۰۰	۰/۷۹	۰/۴۱	۶۲
OPI	۰/۰۰	۱/۰۰	۰/۶۵	۰/۴۸	۶۲
MB	۰/۰۶	۸/۹۲	۱/۹۳	۱/۹۰	۶۲
ABBETA	۰/۰۱	۲۶/۱۳	۱/۵۱	۳/۷۰	۶۲

جدول (ب) ۲. ماتریس همبستگی متغیرهای تحقیق

	CAR	ΔE	T6	SU	SD	OPI	MB	ABBETA
CAR	۱/۰۰۰							
ΔE	۰/۰۵۱**	۱/۰۰۰						
T6	۰/۱۷۵*	-۰/۲۵۹*	۱/۰۰۰					
SU	۰/۱۱۹**	-۰/۲۳۹	۰/۱۱۲**	۱/۰۰۰				
SD	۰/۱۷۵*	-۰/۲۵۹*	-۰/۴۸۰**	-۰/۲۱۲**	۱/۰۰۰			
OPI	۰/۲۳۸*	۰/۱۸۲	۰/۰۵۱	۰/۱۰۴	-۰/۰۵۱	۱/۰۰۰		
MB	-۰/۱۲۲	۰/۰۸۲	-۰/۲۳۰**	-۰/۲۵۶**	۰/۲۳۰**	۰/۰۲۱	۱/۰۰۰	
ABBETA	۰/۱۶۸**	۰/۰۶۸	۰/۰۳۰	۰/۰۲۲	-۰/۰۳۰	-۰/۰۷۱	-۰/۱۸۷	۱/۰۰۰

بالاتری نسبت به دیگر شرکتهای برخوردار هستند. تغییر به حسابرس بزرگتر بیانگر افزایش کیفیت سود بوده و منجر به افزایش قیمت سهام می شود. در رابطه با فرضیه سوم، $\beta 4$ منفی و معنادار می باشد. این نشان می دهد، سرمایه گذاران که به سهام شرکتهای دارای اخبار خوب توجه بیشتر دارند، چنانچه سود گزارش شده این شرکتهای توسط حسابرسان کوچک باشد احتمال وجود مدیریت سود را بیشتر دانسته و واکنش به نسبت کمتری به اخبار خوب این شرکتهای نشان می دهند. $\beta 6$ منفی و معنادار می باشد که نشان می دهد، بین اظهار نظر مشروط حسابرس و بازده غیر عادی رابطه منفی وجود دارد. $\beta 7$ مثبت است که نشان می دهد، سرمایه گذاران برای شرکتهای دارای فرصتهای رشد بالقوه ارزش بیشتری قائل هستند. در نتیجه، ضریب واکنش سود این شرکتهای نسبت به دیگر شرکتهای بیشتر است. $\beta 8$ منفی و معنادار می باشد. این دلالت بر ضریب واکنش سود کمتر برای شرکتهای با ریسک بیشتر میکند.

۲-۶- آزمون فرضیات پژوهش

جدول ۳ نتایج مدل رگرسیون تحقیق را برای شرکتهای دارای سود غیر منتظره مثبت نشان می دهد. آماره F، ۷/۲۹۵ در سطح معناداری ۰/۰۰۰ می باشد. R^2 مدل ۴۴/۴٪ و آماره دوربین واتسون آن ۱/۸۸ میباشد. در نتیجه، مدل به لحاظ آماری برای پیش بینی بازده غیر عادی کاملاً معتبر است. ضریب ΔE مثبت و معنادار بوده که نشان از محتوای اطلاعاتی سود حسابداری برای سرمایه گذاران بازار سرمایه تهران دارد. در رابطه با فرضیه اول تحقیق، $\beta 2$ مثبت و معنادار می باشد. این نشان می دهد، شرکتهای حسابرسی شده توسط شرکتهای بزرگ حسابرسی از ضریب واکنش سود بالاتری برخوردار هستند. سرمایه گذاران بورس اوراق بهادار تهران سود گزارش شده توسط حسابرسان بزرگ را در مقایسه با سایر حسابرسان از سطح مدیریت سود کمتری و دارای قابلیت اتکا بیشتری می دانند. در رابطه فرضیه دوم، $\beta 3$ مثبت و معنادار می باشد. این نشان می دهد، شرکت هایی که تغییر به حسابرس بزرگتر دارند، از ضریب واکنش سود

جدول ۳. نتایج مدل (۱) برای شرکتهای دارای سود غیر منتظره مثبت

$$CAR = \beta_0 + \beta_1 \Delta E + \beta_2 T6 * \Delta E + \beta_3 SU * \Delta E + \beta_4 SD * \Delta E + \beta_5 OPI + \beta_6 OPI * \Delta E + \beta_7 MB * \Delta E + \beta_8 \Delta BBETA + \varepsilon$$

متغیر	β_0	ΔE β_1	$T6 * \Delta E$ β_2	$SU * \Delta E$ β_3	$SD * \Delta E$ β_4	OPI β_5	OPI * ΔE β_6	MB * ΔE β_7	$\Delta BBETA$ β_8
ضریب	۱/۳۴۴	۲۰/۸۰۶	۲۶/۴۶۷	۱۴/۶۱۸	-۵/۶۷۰	-۰/۳۲۵	-۱۰/۹۳۱	۰/۱۷۷	-۰/۷۶۲
آماره t	۱/۳۱۰	۶/۱۶۷***	۲/۱۳۳**	۲/۰۱۱**	-۰/۶۲۶**	-۰/۲۶۲	-۱/۱۹۸**	۰/۱۱۷	۰/۰۸۷*
ضریب تعیین تعدیل شده				٪۴۴/۴		سطح معناداری مدل			۰/۰۰۰
آماره دوربین واتسون				۱/۸۸		آماره F			۷/۲۹۵

جدول ۴. نتایج مدل (۱) برای شرکتهای دارای سود غیر منتظره منفی

$$\varepsilon + \Delta E * \beta_8 \Delta BBETA + \beta_5 OPI + \beta_6 OPI * \Delta E + \beta_7 MB * \Delta E + CAR = \beta_0 + \beta_1 \Delta E + \beta_2 T6 * \Delta E + \beta_3 SU * \Delta E + \beta_4 SD * \Delta E +$$

متغیر	β_0	ΔE β_1	$T6 * \Delta E$ β_2	$SU * \Delta E$ β_3	$SD * \Delta E$ β_4	OPI β_5	OPI * ΔE β_6	MB * ΔE β_7	$\Delta BBETA$ β_8
ضریب	۰/۱۶۹	۲۳/۸۰۶	-۰/۲۹۸	-۲۳/۴۹۲	۱۷/۸۵۲	-۲/۵۴۰	۱/۱۴۱	۲/۵۶۵	-۴/۵۶۰
آماره t	۰/۱۷۸	۲/۳۴۸***	-۱/۶۱۰***	-۲/۳۳۸***	۱/۸۱۲*	-۲/۰۰۰***	۰/۲۶۲	۱/۸۸۵*	-۲/۷۱۴***
ضریب تعیین تعدیل شده				٪۱۴/۷		سطح معناداری مدل			۰/۰۳۳
آماره دوربین واتسون				۱/۶۰		آماره F			۲/۳۱۸

بوده ولی معنادار نمی باشد. این نشان می دهد، شرکتهایی که اظهار نظر مشروط دریافت می کنند با کاهش بیشتر قیمت سهام مواجه خواهند شد. ضرایب β_7 و β_8 مشابه با شرکت های دارای سود غیر منتظره مثبت می باشد.

۷- نتیجه گیری و بحث

پدیده چرخش موسسات و شریک حسابرسی که در سالهای اخیر به زمینه مهمی در تحقیقات و مباحث حرفه ای اغلب کشورهای پیشرفته تبدیل شده است، یکی از راهکارهای عملی و مورد توصیه برای حل مساله استقلال حسابرسان و قابلیت اعتماد بیشتر به گزارش های مالی شرکت ها است. تجارب مراجع حرفه ای و بورس های اوراق بهادار اغلب کشورها حکایت از آن دارد که فرآیند چرخش موجب می شود نگاهی تازه در ذهن استفاده کنندگان نسبت به جایگاه حسابرسی متبادر شود و این فرآیند ضمن قطع ارتباط بلند مدت حسابررس - صاحبکار، موجبات حفظ استقلال حسابرسان را فراهم می آورد. در این تحقیق، پاسخ سرمایه گذاران به کیفیت حسابرسی و تغییر حسابررس در بورس اوراق بهادار تهران بررسی گردید. از ضریب واکنش سود به منظور آزمون پاسخ سرمایه گذاران به کیفیت حسابرسی و تغییر حسابررس استفاده شد. سه فرضیه در رابطه با ضریب واکنش سود

جدول ۴ نتایج مدل تحقیق را برای شرکتهای دارای سود غیر منتظره منفی نشان می دهد. آماره F، ۲/۳۱۸ در سطح معناداری ۰/۰۳۳، R^2 مدل ۱۴/۷٪ و آماره دوربین واتسون آن ۱/۶۰ می باشد. در نتیجه، مدل به لحاظ آماری از اعتبار کافی برخوردار است. همچون شرکت های دارای سود غیر منتظره مثبت، در شرکت های دارای سود غیر منتظره منفی ضریب ΔE مثبت و معنادار می باشد.

ضریب β_2 منفی و معنادار می باشد. بدین معنا که شرکت های حسابرسی شده توسط شرکت های بزرگ کاهش قیمت کمتری علی رغم اخبار بد خواهند داشت و این نتیجه موید فرضیه اول تحقیق می باشد. در رابطه با فرضیه دوم و سوم، β_3 و β_4 به ترتیب منفی و مثبت می باشند. این نتایج نشان میدهد، تغییر حسابرسنوعی علامت دهی به بازار تلقی می شود. تغییر به حسابررس بزرگتر نشان از محافظه کاری بیشتر سود گزارش شده و افزایش کیفیت آن دارد. بنابراین، در شرکتهایی که تغییر به حسابررس بزرگتر را تجربه کرده اند کاهش قیمت سهام علی رغم وجود اخبار بد کمتر خواهد بود. بالعکس، تغییر به حسابررس کوچکتر میزان محافظه کاری سود گزارش شده را کمتر نشان می دهد و منجر به تشدید اخبار منفی و کاهش بیشتر قیمت سهام می گردد. ضریب β_6 مثبت

- شده در بورس اوراق بهادار تهران". پژوهش های حسابداری مالی، شماره ۷، ص ۷۷-۹۶
- ۳) سازمان بورس اوراق بهادار (۱۳۸۶). "دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس اوراق بهادار"، تهران.
- ۴) مشایخی، بیبا و صفری، مریم (۱۳۸۵). "وجه نقد ناشی از عملیات و مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران". بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۴۴، ص ۳۵-۵۴
- ۵) ملانظری، مهناز و ساناز کریمی زند (۱۳۸۶)، "بررسی ارتباط بین هموارسازی سود با اندازه شرکت و نوع صنعت در شرکتهای پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران"، بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۴۷، ص ۱۰۰-۸۳
- ۶) نمازی، محمد؛ بایزیدی، انور و سعید جبارزاده کنگرلویی (۱۳۹۰) "بررسی رابطه بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران". تحقیقات حسابداری، سال سوم، شماره ۹، ص
- ۷) نوروش، ایرج؛ سپاسی، سحر و محمد رضا نیک بخت، (۱۳۸۴)، "بررسی مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس تهران". علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، شماره ۴۳، ص ۱۶۵-۱۷۷
- 8) Abarbanell, J. and R. Lehavy, "Can Stock Recommendations Predict Earnings Management and Analysts' Earnings Forecast Error?," *Journal of Accounting Research* 41(2003), pp. 1-31.
- 9) Balsam, S., J. Krishnan and J.S. Yang, "Auditor Industry Specialization and Earnings Quality," *Auditing: A Journal of Practice & Theory* 22(2) (2003), pp. 71-97.
- 10) Beck, P.J. and M.G.H. Wu, "Learning by Doing and Audit Quality," *Contemporary Accounting Research* 23(1) (2006), pp. 1-36.
- 11) Bedard, J.C. and K.M. Johnstone, "Earnings Manipulation Risk, Corporate Governance Risk, and Auditors' Planning and Pricing Decisions," *The Accounting Review* 79(2) (2004), pp. 277-304.
- 12) Chan, D.K. and K.P. Wong, "Scope of Auditors' Liability, Auditor Quality, and Capital Investment," *Review of Accounting Studies* 7(1) (2002), pp. 97-122.

برای دو نوع تغییر حسابرسی در شرکتهای دارای اخبار خوب و اخبار بد سود آزمون و مورد تأیید قرار گرفت. شرکتهای دارای سود غیر منتظره مثبت (منفی) که توسط حسابرسان بزرگ حسابرسی شده اندو یا به آنها تغییر یافته اند، ضریب واکنش سود بالاتری (پائین تری) دارند. شرکت های دارای اخبار خوب (بد) سود که به حسابرسی کوچکتر تغییر یافته اند از ضریب واکنش سود کمتری (بیشتری) برخوردارند. یافته های تجربی تحقیق نشان می دهد، سرمایه گذاران بازار سرمایه تهران به کیفیت سود با توجه به محتوای اطلاعاتی آن اهمیت می دهند. همچنین یافته ها دلالت بر مناسب بودن اندازه حسابرسی به عنوان معیار کیفیت حسابرسی داشته و توجه سرمایه گذاران به نوع حسابرسی و تغییر حسابرسی در فرایند تصمیم گیری را نشان می دهد. بنابراین، کیفیت حسابرسی و تغییر حسابرسی در اطمینان بخشی به سرمایه گذاران در مورد قابلیت اتکا اطلاعات مالی گزارش شده و تصمیم گیری آنها اثرات علامت دهی قابل ملاحظه ای دارد. یافته های این تحقیق با نتایج تحقیق پیتمن و فورتین (۲۰۰۴)، فلیکس و همکارانش (۲۰۰۵) و لین و همکارانش (۲۰۰۹) سازگار می باشد. در تحقیقات آتی می توان از سایر معیارهای ارزیابی کیفیت حسابرسی استفاده نمود. در این تحقیق از بازده غیرعادی که در یک بازه کوتاه مدت (۰ و +) بدست آمده استفاده شد، عدم دسترسی به اطلاعات کامل در مورد بازده روزانه یکی از محدودیت های اصلی این تحقیق بشمار می رود، لذا در تحقیقات آتی توصیه می شود از تغییرات در بازه زمانی بلند مدت استفاده شود. علاوه براین، بررسی واکنش سرمایه گذاران به تغییر حسابرسی و اثر آن بر نقدینگی می تواند در تحقیقات آتی مورد توجه قرار گیرد.

فهرست منابع

- ۱) بولو، قاسم، مهام، کیهان و گودرزی، اسماعیل (۱۳۸۹). "تغییر حسابرسی مستقل و شفافیت اطلاعاتی شرکتهای پذیرفته در بورس اوراق بهادار تهران". دانش حسابداری. شماره ۱. ص ۱۱۱-۱۳۵
- ۲) خدادادی، ولی و جان جانی، رضا (۱۳۹۰). "بررسی رابطه مدیریت سود و سودآوری شرکت های پذیرفته

- Switches,” *Journal of Accounting Research* 30(1) (1992), pp. 1–26.
- 26) Teoh, S.H. and T.J. Wong, “Perceived Auditor Quality and the Earnings Response Coefficient,” *The Accounting Review* 68 (1993), pp. 346–366
- 13) Chan, K.H., K.Z. Lin and P.L. Mo, “Apolitical-economic Analysis of Auditor Reporting and Auditor Switches,” *Review of Accounting Studies* 11 (2006), pp. 21–48.
- 14) Chen, C.J.P., X. Su and R. Zhao, “An Emerging Market’s Reaction to Initial Modified Audit Opinions: Evidence from the Shanghai Stock Exchange,” *Contemporary Accounting Research* 17(Fall) (2000), pp. 429–455.
- 15) Chen, K.C.W., S. Chen and X. Su, “Profitability regulation, earnings management and modified audit opinions: Evidence from China,” *Auditing: A Journal of Practices & Theory* 20 (2001), pp. 9–30.
- 16) Collins, D.W. and S.P. Kothari, “An Analysis of Inter-temporal and Cross-sectional Determinants of Earnings Response Coefficients,” *Journal of Accounting and Economics* 11(2/3) (1989), pp. 143–181.
- 17) DeAngelo, L., “Auditor Size and Audit Quality,” *Journal of Accounting and Economics* 3(3) (1981), pp. 183–199.
- 18) Dopuch, N., R. Holthausen and R. Leftwich, “Abnormal Stock Returns Associated with Media Disclosures of “Subject to” Qualified Audit Opinions,” *Journal of Accounting and Economics* 8(2) (1986), pp. 93–117.
- 19) Francis, J.R. and J. Krishnan, “Accounting Accruals and Auditor Reporting Conservatism,” *Contemporary Accounting Research* 16(1) (1999), pp. 135–166.
- 20) Ghosh, A., Z. Gu and P.C. Jain, “Sustained Earnings and Revenue Growth, Earnings Quality, and Earnings Response Coefficients,” *Review of Accounting Studies* 10 (2005), pp. 33–57.
- 21) Ghosh, A. and C.E. Hogan, “Market Response to Earnings Surprises Conditional on Reasons for an Auditor Change,” *Contemporary Accounting Research* 19(2) (2002), pp. 195–223.
- 22) Ghosh, A. and D. Moon, “Auditor Tenure and Perceptions of Audit Quality,” *The Accounting Review* 80(2) (2005), pp. 585–612.
- 23) Nelson, M.W., J.A. Elliott and R.L. Tarpley, “Evidence from Auditors about Managers’ and Auditors’ Earnings Management Decisions,” *The Accounting Review* 77 (2002), pp. 175–202.
- 24) Pittman, J.A. and S. Fortin, “Auditor Choice and the Cost of Debt Capital for Newly Public Firms,” *Journal of Accounting and Economics* 37(1) (2004), pp. 113–136.
- 25) Teoh, S.H., “Auditor Independence, Dismissal Threats, and the Market Reaction to Auditor